

Sygn. akt **IC 1254/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Alicja Fronczyk</i>
Protokolant:	<i>Joanna Ołdakowska</i>

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2018 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) S.A. z siedzibą w W.**

przeciwko **D. T., P. P., A. Z.**

o zapłatę

na skutek zarzutów pozwanych: D. T., P. P. i A. Z. od nakazu zapłaty z dnia 16 sierpnia 2017 r. wydanego w sprawie I Nc 202/17 przez Sąd Okręgowy w Warszawie

I. utrzymuje w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 16 sierpnia 2017 r. w postępowaniu o sygn. akt I Nc 202/17 w całości;

II. przyznaje adw. R. C. ze Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie wynagrodzenie w wysokości 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) powiększone o należny podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu;

III. nie obciąża pozwanych D. T., P. P. i A. Z. kosztami sądowymi wywołanymi wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty.

Sygn. akt IC 1254/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 lipca 2017 roku powód (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o wydanie nakazu w postępowaniu nakazowym i zasądzenie solidarnie od pozwanych: D. T. (obecnie T.), P. P. i A. Z. kwoty 124.288,45 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 18 marca 2017 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 2-5).

W podstawie faktycznej powództwa powód wskazał na umowy o współpracy zawarte z pozwaną D. T. w dniach 29 stycznia 2015 roku i 2 czerwca 2015 roku, zastąpioną następnie umową z dnia 27 sierpnia 2015 roku. Zabezpieczeniem umów były weksle in blanco wystawione przez D. T. i poręczone przez P. P. i A. Z.. Umowa z dnia 29 stycznia 2015 roku została rozwiązana przez D. T., a umowa z dnia 27 sierpnia 2015 roku – przez powoda z powodu naruszenia przez pozwaną obowiązków określonych w umowie. W związku z rozwiązaniem umów dokonano inwentaryzacji sklepów prowadzonych przez pozwaną i rozliczenia końcowego. Raporty końcowe wykazały niedobory inwentaryzacyjne, w związku z czym powód wystawił noty obciążeniowe, których pozwana nie uregulowała mimo wielokrotnych wezwań

do zapłaty. Pozwana kilkakrotnie składała oświadczenia o uznaniu długu. W związku z nieuregulowaniem należności, powód wypełnił weksle zgodnie z deklaracją wekslową. Pomimo wezwania pozwanych do wykupu weksła, zapłata nie nastąpiła.

W dniu 16 sierpnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględniając wniosek o wydanie nakazu w postępowaniu nakazowym na podstawie art. 485 § 2 k.p.c. orzekł zgodnie z żądaniem powoda rozstrzygając o kosztach procesu, na które składała się uiszczona opłata sądowa od pozwu (k. 1.544 zł) oraz wynagrodzenie fachowego pełnomocnika powoda (3.600 zł) – na podstawie art. 98 k.p.c. (k. 213).

W ustawowym terminie zarzuty (błędnie oznaczone jako sprzeciwy) od nakazu zapłaty wnieśli pozwani: P. P. i A. Z. (k. 230-231) oraz D. T. (k. 246-247), którzy zaskarżyli to orzeczenie w całości i wnieśli o nieobciążanie ich kosztami postępowania.

Pozwani P. P. i A. Z. podnieśli, że nie poczuwają się do odpowiedzialności za zobowiązania wynikające z weksła, albowiem wedle ich wiedzy w pozwie podano fakty niezgodne z prawdą.

Z kolei pozwana D. T. w swym śródku zaskarżenia, przyznając fakt prowadzenia sklepów dla sieci (...), podniosła, że braki inwentaryzacyjne nie wynikały z jej winy, zaprzeczyła też, jakoby nie spłacała swoich zobowiązań po podpisaniu ugody oraz zaprzeczyła prawdziwości podpisu na jednym z załączników do pozwu, zawierającym wyszczególnienie dokumentów księgowych wystawionych przez powódkę.

W piśmie procesowym D. T. wniosła o oddalenie powództwa w całości (k. 392-393). Podniosła, że w dniu 18 stycznia 2018 roku pozwana skierowała do powoda oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonych przez nią oświadczeń o uznaniu długu, albowiem działała pod wpływem błędu, w który wprowadził ją powód. Pozwana wielokrotnie zgłaszała nieprawidłowości w inwentaryzacjach i zapewniana była o tym, że zostaną one wyjaśnione (k. 392v.). Dalej pozwana wskazała, że deklaracja wekslowa dołączona do pozwu nie jest opatrzona datą jej sporządzenia, zaś w miejscu, w którym winna być wskazana umowa, jakiej dotyczy przedmiotowy weksel, znajduje się luka w tekście. Wobec tego, w ocenie pozwanej, deklaracja ta nie może być podstawą ustalenia treści porozumienia stron odnośnie weksła, niemożliwym jest więc ustalenie prawidłowości jego wypełnienia (k. 393). Pozwana zakwestionowała też powództwo co do wysokości podnosząc, że suma należności wynikająca z dokumentów księgowych jest niższa niż żądana. Nadto rozliczenia powoda nie uwzględniają wpłat pozwanej lub potrąceń z wynagrodzenia na jego rzecz (k. 393).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) S.A. z siedzibą w W. tworzy pod marką (...) ogólnopolską sieć sklepów prowadzących sprzedaż, w szczególności artykułów spożywczych, w tym napojów alkoholowych i artykułów ogólnoprzemysłowych, które oddaje swym partnerom wraz z niezbędnym wyposażeniem do używania celem prowadzenia w nich działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu obsługi procesu sprzedaży przez tych partnerów w imieniu i na rzecz spółki towarów i usług. W dniu 29 stycznia 2015 roku (...) S.A. zawarła z D. T. jako partnerem umowę współpracy, następnie aneksowaną, na mocy której D. T. zobowiązała się prowadzić sklep (...) położony w Z. przy ul. (...). Następnie w dniu 2 czerwca 2015 roku (...) S.A. zawarła z D. T. jako partnerem umowę współpracy, na mocy której D. T. zobowiązała się prowadzić sklep (...) położony w Z. przy ul. (...). Umowa ta została zastąpiona umową z dnia 27 sierpnia 2015 roku (niesporne; **dowód:** umowy k. 21-30, k. 31-64).

Zabezpieczeniem roszczeń spółki wynikających z umów były dwa weksle in blanco wystawione przez D. T., a poręczone przez P. P. i A. Z., wręczone powodowi (**dowód:** oryginały weksli w kasie pancерnej pod pozycją (...), a kserokopie k. 6-8).

Wystawca weksła D. T. w deklaracjach wekslowych wskazała, że składa do dyspozycji (...) S.A. weksle in blanco w celu zabezpieczenia wszystkich istniejących lub mogących powstać w przyszłości roszczeń (...) S.A. względem niej wynikających z zawartych umów o współpracę. Upoważniła spółkę do wypełnienia weksli na łączną sumę wszelkich

wymagalnych zobowiązań wobec niej wynikających lub związanych z umową o współpracy, w szczególności z tytułu wystąpienia niedoborów w powierzonych jej towarach handlowych, niedoborów lub zniszczeń wyposażenia lub innego mienia w lokalu, w którym świadczyła usługi na rzecz spółki, ewentualnego nieprzekazania należności za sprzedane w imieniu spółki towary i świadczone usługi, a także szkód wywołanych jej działaniem bądź zaniechaniem oraz osób, za które ponosi odpowiedzialność, zapłaty kar umownych wraz z odsetkami i kosztami oraz innymi należnościami ubocznymi. Spółka uzyskała prawo do wypełnienia weksli według własnego uznania w zakresie: daty i miejsca wystawienia, daty i miejsca płatności, nazwy i siedziby posiadacza weksla jako remitenta oraz do opatrzenia weksla in blanco według własnego uznania klauzulą „bez protestu” oraz powiadomienia pozwanej o wypełnieniu weksla listem poleconym. Na zaciągnięcie przez D. T. zobowiązania wekslowego oraz treść deklaracji wekslowych wyraził zgodę jej mąż A. T.. Ponadto na treść tych deklaracji wyrazili zgodę poręczyciele wekslowi, P. P. i A. Z., podpisując je własnoręcznie (**dowód:** deklaracje wekslowe k. 72-75).

W dniu 31 grudnia 2015 roku D. T. złożyła oświadczenie o rozwiązaniu umowy o współpracę z dnia 29 stycznia 2015 roku dotyczące sklepu (...), z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia (**dowód:** pismo k. 76). W dniu 31 stycznia 2016 roku w sklepie przeprowadzono inwentaryzację pełną w obecności D. T., która nie wniosła zastrzeżeń co do poprawności oraz kompletności przeprowadzonego spisu i podpisała protokół inwentaryzacji. Końcowe wyniki inwentaryzacji wykazały różnicę między wartością magazynu a spisu z natury na kwotę 29.461,80 zł (**dowód:** protokół k. 77, końcowe wyniki inwentaryzacji k. 78-112). Ponadto spółka wygenerowała z systemu teleinformatycznego raport końcowy zawierający rozliczenie inwentaryzacji, pogotowia kasowego i wpłat za utargi, z którego wynika, że suma wszystkich obciążeń wyniosła 39.044,64 zł. Na kwotę tę złożyły się: rozliczenie inwentaryzacji za okres od lutego 2015 do lipca 2015 roku (1-24), który dał wynik -11.892,92 zł, rozliczenie inwentaryzacji za okres od lipca 2015 (25-31) do stycznia 2016, który dał wynik -24.230,51 zł, rozliczenie wpłat za utargi na kwotę -2.894,58 zł oraz kwota 26,63 zł za wydruki ponadlimitowe (**dowód:** raport k. 113-118). W dniu 31 stycznia 2016 roku powód wystawił notę księgową nr (...) na kwotę 24.230,51 zł jako obciążenie z tytułu niedoboru inwentaryzacyjnego (**dowód:** nota księgową k. 119). Sumy wynikające ze wcześniejszych rozliczeń objęte były: notą księgową nr (...) z dnia 25 lipca 2015 roku na kwotę 11.892,92 zł za obciążenie z tytułu niedoboru inwentaryzacyjnego oraz fakturą VAT nr (...) na kwotę 26,63 zł za wydruki ponadlimitowe (**dowód:** nota księgową k. 120, faktura VAT k. 121).

Oświadczeniem z dnia 18 listopada 2016 roku powodowa spółka rozwiązała zawartą z D. T. umowę z dnia 27 sierpnia 2015 roku dotyczącą sklepu (...) bez zachowania okresu wypowiedzenia z powodu rażącego naruszenia przez nią obowiązków określonych w § 7 pkt 4g, i, j umowy (**dowód:** oświadczenie k. 122). W dniu 21 listopada 2016 roku w sklepie przeprowadzono inwentaryzację pełną w obecności D. T., która nie wniosła zastrzeżeń co do poprawności oraz kompletności przeprowadzonego spisu i podpisała protokół inwentaryzacji. Końcowe wyniki inwentaryzacji wykazały różnicę między wartością magazynu a spisu z natury na kwotę 50.738,40 zł (**dowód:** protokół k. 123-125, końcowe wyniki inwentaryzacji k. 126-169). Ponadto spółka wygenerowała z systemu teleinformatycznego raport końcowy zawierający rozliczenie inwentaryzacji, pogotowia kasowego i wpłat za utargi, z którego wynika, że suma wszystkich obciążeń wyniosła 95.394 zł. Na kwotę tę złożyły się rozliczenia inwentaryzacji za okresy: od czerwca 2015 do grudnia 2015 roku, który dał wynik -7.938,99 zł, od stycznia 2016 do kwietnia 2016, który dał wynik -6.017,35 zł, maj 2016 (1-25), który dał wynik -52,20 zł, od maja 2016 roku (26-31) do czerwca 2016 roku (1-13), który dał wynik -883,73 zł, od czerwca 2016 roku (14-30) do lipca 2016 roku (1-8), który dał wynik -9.191,25 zł, od lipca 2016 roku do sierpnia 2016 roku (1-30), który dał wynik -1.557,10 zł, od sierpnia 2016 roku do września 2016 roku (1-16), który dał wynik -24.164,19 zł, od września 2016 roku (17-30) do października 2016 roku (1-18), który dał wynik -3.672,30 zł, od października 2016 roku (19-31) do listopada 2016 roku, który dał wynik -43.936,58 zł, a nadto rozliczenie pogotowia kasowego na kwotę -300 zł, rozliczenie wpłat za utargi na kwotę -11.636,82 zł oraz kwota 1.000 zł za nieterminowe wpłaty utargów (**dowód:** raport k. 170-177). W dniu 21 listopada 2016 roku powód wystawił notę księgową nr (...) na kwotę 43.936,58 zł jako obciążenie z tytułu niedoboru inwentaryzacyjnego. Sumy wynikające ze wcześniejszych rozliczeń objęte były notami księgowymi nr (...) z dnia 21 lipca 2016 roku, (...) z dnia 31 sierpnia 2016 roku, (...) z dnia 27 września 2016 roku, (...) z dnia 20 października 2016 roku, (...) z dnia 30 listopada 2016 roku (**dowód:** noty księgowe k. 178-183).

Oświadczeniami złożonymi w dniach 15 lutego 2016 roku, 8 września 2016 roku, 5 października 2016 roku i 7 listopada 2016 roku D. T. uznała dług wobec (...) S.A. w końcowej (tj. wskazanej w ostatnim oświadczeniu) wysokości wynoszącej 85.148,23 zł, zobowiązując się do spłaty zadłużenia w wysokości 84.848,23 zł w miesięcznych ratach w wysokości 1.000 zł płatnych w formie potrącenia tej kwoty z należnego jej z tytułu umowy z dnia 2 czerwca 2015 roku wynagrodzenia (niesporne; **dowód:** oświadczenia o uznaniu długu k. 187-189).

Pismem z dnia 1 grudnia 2016 roku (...) S.A. wezwała D. T. do zapłaty należności w kwocie 95.394,17 zł w terminie 7 dni (**dowód:** wezwanie do zapłaty k. 184).

Wobec braku spłaty powód wypełnił wystawione przez pozwaną weksle na sumy 34.261,20 zł i 90.027,25 zł, łącznie 124.288,45 zł, wskazując datę ich płatności na dzień 17 marca 2017 roku i miejsce płatności – siedzibę (...) S.A. w W., ul. (...). Ponadto uzupełnione one zostały o klauzulę „bez protestu”. Na przedniej stronie weksli znajdują się podpisy wystawcy weksli D. T., a na tylnej stronie – podpisy poręczycieli P. P. i A. Z.. Własnoręcznie podpisów, daty i miejsce wystawienia weksli (siedziba kancelarii notarialnej w Z. przy ul. (...)) zostały poświadczona notarialnie (**dowód:** oryginały weksli w kasie pancernej pod pozycją (...), kserokopie wraz z poświadczeniami podpisów k. 6-8). Pismami z dnia 3 marca 2017 roku powód zawiadomił D. T., P. P. i A. Z. o wypełnieniu weksli oraz wezwał ich do zapłaty sumy wekslowej, co nie nastąpiło (**dowód:** wezwania k. 185, 192, 194, potwierdzenia odbioru k. 191,193,196).

Na dochodzoną pozewem kwotę składają się pozostałe do zapłaty przez pozwaną kwoty wynikające z końcowego rozliczenia inwentaryzacji sklepu o nr (...), wskazane w dokumentach księgowych o nr (...) – 1.000 zł, (...) – 43.936,58 zł, (...) – 3.672,30 zł, (...) – 24.164,19 zł, (...) – 1.557,10 zł, (...) – 9.127,18 zł oraz 6.569,90 zł jako rozliczenie utargów, oraz wynikające z końcowego rozliczenia inwentaryzacji sklepu o nr (...) wskazane w dokumentach księgowych nr (...) – 24.230,51 zł, 299/01 (...) – 26,63 zł, (...) – 9.959,48 zł oraz 44,58 zł jako rozliczenia utargów. Łączna suma należności wyniosła 127.852,68 zł, na poczet których powódka zaliczyła wpłaconą przez pozwaną kwotę 3.564,23 zł, co dało pozostałą do zapłaty kwotę 124.288,45 zł (**dowód:** tabela k. 190).

Stan faktyczny w sprawie w zakresie istnienia pomiędzy pozwanymi a powódką zobowiązania opartego na wekslach in blanco był pomiędzy stronami niesporny. Pozwani P. P. oraz A. Z. nie zaprzeczali, że poręczyli wekslowo za wystawcę weksla D. P.. Bezsporna była także okoliczność, iż podstawą wystawienia przez D. P. weksli in blanco były zobowiązania wynikające z umów współpracy zawartych w dniach 29 stycznia 2015 roku i 2 czerwca 2015 roku, zastąpionej umową z dnia 27 sierpnia 2015 roku. Spór ogniskował się wokół kwestii rozliczeń inwentaryzacji przeprowadzonych po rozwiązaniu umów, co z kolei miało wpływ na wysokość sumy wekslowej.

Dowody z dokumentów przedstawionych przez strony nie były przez przeciwnika kwestionowane, Sąd nie znalazł podstaw do ich zanegowania z urzędu uznając ich moc dowodową i wiarygodność. Pozwana zakwestionowała co prawda prawdziwość jej podpisu na załączniku do pozwu znajdującym się na k. 190, zawierającym zestawienie dokumentów księgowych wystawionych przez powodową spółkę, kwoty z nich wynikające i dokonane przez pozwaną wpłaty, jednakże zgodzić się trzeba z twierdzeniem powoda, że imię i nazwisko pozwanej (z błędem – (...) zamiast (...)) zostało tam podane tylko w celu opisanego tego dokumentu, natomiast nie jest to z pewnością własnoręczny podpis wystawcy weksla. Powód nie twierdził, że podpis na tym dokumencie pochodzi od pozwanej.

Pozwana podnosiła także zarzut nieprawidłowo wypełnionej deklaracji wekslowej (jednej z dwóch), co miałoby rzutować na niemożność ustalenia prawidłowości wypełnienia weksla. Podkreślić należy, że ważność weksla in blanco nie jest uzależniona od istnienia deklaracji wekslowej, która ma przede wszystkim znaczenie dowodowe i ułatwiać ma posiadaczowi weksla in blanco odparcie ewentualnych zarzutów wystawcy, że weksel został uzupełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem. Pamiętać przy tym należy, że zawsze ciężar dowodu, iż weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym w tym zakresie porozumieniem, spoczywa na dłużniku wekslowym (art. 10 prawa wekslowego). Porozumienie to, zgodnie z powszechnym w orzecznictwie poglądem, podlega regułom interpretacyjnym oświadczeń woli wyrażonym w art. 65 k.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 maja 1998 r., II CKN 531/97, OSN 1999, nr 1, poz. 13 oraz z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98, OSN 2000, nr 2, poz. 27). Pozwana D. T., wskazując

na niewłaściwie uzupełnioną deklarację wekslową, nie złożyła jednocześnie żadnych wniosków dowodowych na okoliczność, że weksel nie został wypełniony zgodnie z deklaracją wekslową.

Faktem jest, że omawiane deklaracje nie zawierają daty sporządzenia, a tylko jedna z nich wskazuje, której umowy dotyczy (tj. umowy z dnia 27 sierpnia 2015 roku – k. 74-75). Tym niemniej, w ocenie Sądu okoliczność ta nie mogła pozbawić waloru wiarygodności przedłożonych przez powoda dowodów z dokumentów, jakimi są deklaracje wekslowe, wpływając jednocześnie na ocenę tychże weksli jako podstaw do stwierdzenia istnienia zobowiązania. Wskazać bowiem trzeba, że zgodnie z art. 231 k.p.c. sąd może uznać za ustalone fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, jeżeli wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów (domniemanie faktyczne). W niniejszej sprawie bezsporne było, że powódkę łączyły z pozwaną D. T. dwie umowy współpracy, których przedmiotem było prowadzenie dwóch sklepów sieci (...) – jeden położony przy Al. (...) w Z., oznaczony nr (...) (umowa z dnia 29 stycznia 2015 roku), a drugi przy ul. (...) w Z., oznaczony (...) (umowa z dnia 27 sierpnia 2015 roku). Zabezpieczeniem każdej z nich był weksel in blanco wystawiony przez pozwaną D. T., a poręczony przez pozostałych pozwanych. Przy takim stanie faktycznym sprawy fakt, że przedłożone deklaracje wekslowe dotyczyły ww. umów, nie budził wątpliwości, a co za tym idzie – uznać należało na zasadzie domniemanie faktycznego, że deklaracja wekslowa niezawierająca daty umowy dotyczyła pierwszej w zawartych przez strony umowy współpracy, a mianowicie umowy dotyczącej sklepu nr (...). Obydwie deklaracje zostały podpisane przez wystawcę weksla, jego małżonka i poręczycieli i własnoręcznie podpisów nie była kwestionowana w toku postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Nakaz zapłaty należało utrzymać w mocy w całości.

Na wstępie wskazać należy, iż po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla gwarancyjnego, spór z płaszczyzny prawa wekslowego przenosi się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego pod warunkiem, że taką wolę wyraża którakolwiek ze stron procesu. Tak więc na tym etapie postępowania strony mogą powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego je stosunku prawnego, który jest źródłem dochodzonego przez powoda roszczenia cywilnoprawnego (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 roku, w sprawie I CKN 48/97, opubl. OSNC 1997, nr 9, poz. 124; por. również uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 7 stycznia 1967 r., III CZP 19/66, OSNCP 1968, z. 5, poz. 79, uchwałę Połączonych Izb Cywilnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych SN z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, z. 5, poz. 72, wyrok SN z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, z. 9, poz. 124). Wobec odnoszenia się przez obydwie strony procesu po wniesieniu zarzutów przez pozwanych do stanowiącego *causae* wystawienia weksla in blanco stosunku prawnego, rozpoznając niniejszą sprawę Sąd rozstrzygał spór nie tylko na płaszczyźnie prawa wekslowego, ale również przechodząc na płaszczyznę stosunku cywilnoprawnego, ległego u podstaw wystawienia i poręczenia weksla.

W sprawie będącej przedmiotem rozpoznania poza sporem pozostawał fakt zawarcia w dniu 9 stycznia 2015 roku oraz w dniu 27 sierpnia 2015 roku przez pozwaną D. T. i powodową spółkę umów współpracy, zabezpieczenia ich wykonania przez wystawienie weksla własnego in blanco przez pozwaną D. T., poręczenie go przez pozwanych P. P. i A. Z.. Niekwestionowana była przez pozwanych okoliczność skutecznego wypowiedzenia ww. umów przez pozwaną D. T. w przypadku umowy współpracy z dnia 29 stycznia 2015 roku, a przez powodową spółkę z przyczyn zawinionych przez pozwaną D. T. w przypadku umowy współpracy z dnia 27 sierpnia 2015 roku. Jedynym zarzutem pozwanych były nieprawidłowości przy dokonywaniu inwentaryzacji towarów po zakończeniu ww. umów w lokalach będących przedmiotem umów.

W postępowaniu nakazowym i następnie wywołanym wniesieniem zarzutów Sąd z urzędu uwzględnił formalną nieważność weksla, dlatego w pierwszej kolejności rozważyć należało wzajemne stosunki zobowiązaniowe stron na gruncie prawa wekslowego właśnie pod kątem ważności weksla będącego podstawą wydania nakazu zapłaty (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 września 2004 roku, V CK 60/04, OSNC 2005/7-8/144).

Wystawione przez pozwaną D. T. dokumenty zdaniem Sądu miały charakter weksli nieuzupełnionych (art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 roku prawo wekslowe Dz. U. z 1936 roku, Nr 37, poz. 282 z późn. zm. – zwanej dalej prawem

wekslowym) – w chwili jego wydania remitentowi, który został upoważniony przez dłużnika do uzupełnienia weksła. Na wekslach znajdują się podpisy pozwanej D. T. oraz P. P. i A. Z. pod zwrotem „Poręczam za wystawcę”.

Do powstania ważnego zobowiązania wekslowego osób podpisanych na wekslu – w sprawie niniejszej wystawcy i poręczyciela – dojść mogło zatem z chwilą wydania weksła. Zobowiązanie to miało jednakże charakter warunkowy, gdyż mogło wywołać pełne skutki prawne z mocą wsteczną dopiero wówczas, gdyby weksel ten został wypełniony w sposób odpowiadający przepisom prawa wekslowego i w sposób zgodny z wolą stron. Zobowiązanie wekslowe osoby, która weksel wręczyła, nie powstanie bowiem w razie wypełnienia weksła in blanco przez jego odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 1999 roku, I CKN 51/98, OSNC z 2000 roku, Nr 2 poz. 27). Istnienie deklaracji wekslowej jako upoważnienia wierzyciela do wypełnienia weksła określoną treścią ma istotne znaczenie dowodowe w tym zakresie. Podkreślić bowiem należy, że zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa wypracowaną na tle art. 10 prawa wekslowego wobec posiadacza, z którym została zawarta taka wiążąca umowa (niezaprzeczalnie powódka jest posiadaczem weksła), można podnieść zarzut wypełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na dłużniku. Wspomniany art. 10 prawa wekslowego przewiduje bowiem ograniczenie możliwości powoływania się na niezgodność wypełnienia z upoważnieniem jedynie w stosunku do osoby trzeciej, która uzyskała posiadanie weksła w drodze indosu, co jednak na gruncie niniejszej sprawy nie wystąpiło, bowiem weksel nie był indosowany (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 lutego 1998 roku, III CKN 342/97, OSNC z 1998 roku, nr 9, poz. 141). Przepis art. 10 ustawy z 1936 r. Prawo wekslowe nie znajduje zastosowania, gdy weksel pozostaje w posiadaniu remitenta i nie został zbyty innej osobie. Zasady podnoszenia zarzutów przewidziane w art. 10 Prawa wekslowego służą bezpieczeństwu obrotu wekslowego i dlatego – gdy chodzi o weksel własny – mogą stać się aktualne dopiero wtedy, gdy doszło do przeniesienia weksła na zasadach prawa wekslowego. Mając na względzie powyższe Sąd doszedł do przekonania, że weksle gwarancyjne in blanco wystawione przez pozwaną D. T., a poręczone przez pozwanych P. P. i A. Z., spełniały w chwili ich wystawienia wszelkie warunki uznania je za ważne w rozumieniu art. 101 w zw. z art. 1 prawa wekslowego.

Pozwana podpisała umowy współpracy, zgodnie z którymi oświadczyła, iż wystawia na rzecz powodowej spółki weksle własne in blanco, które to weksle powodowa spółka, jak i każdy posiadacz weksła, jako uprawniony z weksła, miała prawo go wypełnić w każdym czasie na kwotę odpowiadającą zadłużeniu pozwanej z zobowiązań wynikających z tytułu umów współpracy łącznie z odsetkami, a pozwani P. P. i A. Z. w związku z tymi umowami złożyli podpisy na wekslu jako poręczyciele. Tym samym Sąd uprawniony był przyjąć, że pozwani ci jako poręczyciele weksłowi za wystawcę weksła upoważnili powódkę nieodwołalnie do uzupełnienia weksła in blanco wszystkimi brakującymi ustawowymi elementami weksła własnego na wypadek nieuiszczenia przez pozwaną jakiegokolwiek należności z tytułu przedmiotowej umowy współpracy tak samo, jak upoważniła powódkę pozwana D. T..

Analizując weksle przedstawione w niniejszym procesie przez powódkę uznać należy, że powódka wypełniła prawidłowo weksle, zgodnie z umowami i podpisanymi deklaracjami wekslowymi, ponieważ uczyniła to po stwierdzeniu w wyniku kontroli (spisu z natury) niedoborów, dokonaniu rozliczeń wpłat za utargi oraz rozliczeń pogotowia kasowego po przeprowadzonych inwentaryzacjach w sklepach nr (...) i (...).

Suma weksłowa wystawionego w dniu 13 stycznia 2015 roku weksła zabezpieczającego należności z tytułu umowy współpracy z dnia 29 stycznia 2015 roku (dotyczącej sklepu nr (...)) obejmuje kwotę 34.261,20 zł, która stanowi zaległe wierzytelności wskazane w dokumentach księgowych nr (...) – 24.230,51 zł, 299/01 (...) – 26,63 zł, (...) – 9.959,48 zł oraz 44.58 zł z tytułu rozliczenia utargów, uwzględniając zapłacone przez pozwaną sumy.

Suma weksłowa wystawionego w dniu 11 grudnia 2015 roku weksła zabezpieczającego należności z tytułu umowy współpracy z dnia 27 sierpnia 2015 roku (dotyczącej sklepu nr (...)) obejmuje kwotę 90.027,25 zł, która stanowi zaległe wierzytelności wskazane w dokumentach księgowych nr (...) – 1.000 zł, (...) – 43.936,58 zł, (...) – 3.672,30 zł, (...) – 24.164,19 zł, (...) – 1.557,10 zł, (...) – 9.127,18 zł oraz 6.569,90 zł z tytułu rozliczenia utargów, uwzględniając zapłacone przez pozwaną sumy.

W złożonych wekslach zawarte zostały wszystkie wymagane prawem wekslowym elementy, wskazana została data jego płatności oraz data wystawienia weksla. Jako miejsce płatności, w wekslach wskazano miasto W..

Powódka wykazała formalną ważność weksla, prawidłowość jego wypełnienia również w płaszczyźnie warunków wynikających z umów współpracy oraz deklaracji wekslowych.

Pozwani nie podnieśli żadnych zarzutów dotyczących pierwotnych umów współpracy.

Pozwani P. P. i A. Z. podnieśli w swych zarzutach jedynie to, że nie poczuwają się do odpowiedzialności za zobowiązanie wynikające z poręczenia wekslowego, albowiem – z tego, co jest im wiadome od pozwanej D. T. – w sprawie tej jest wiele nieprawidłowości i niewyjaśnionych okoliczności. W świetle przepisów regulujących postępowanie dowodowe, wobec wykazania przez powódkę istnienia stosunku zobowiązaniowego łączącego strony postępowania, takie twierdzenia pozwanych, bez złożenia jakichkolwiek wniosków dowodowych na ich potwierdzenie, nie zasługiwały na uwzględnienie.

Z kolei D. T., zaskarżając wydany przez Sąd nakaz zapłaty, podniosła, że złożyła powodowi oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonych przez nią oświadczeń o uznaniu długu z dnia 15 lutego 2016 roku, 8 września 2016 roku, 5 października 2016 roku i 7 listopada 2016 roku jako działających pod wpływem błędu. Kwestia ta dotyczyła nieprawidłowości w dokonywanych przez powódkę inwentaryzacjach, które wykazywały braki towarów. Pozwana wskazywała przykładowo na ilość butelek wódki, która znajdowała się w sklepie (1 sztuka), zaś zgodnie z inwentaryzacją winny być tam 44 sztuki, a co zostało zaprotokołowane jako „indeks błędnie wprowadzony”. Pozwana twierdziła w toku procesu, że była zapewniana, że nieprawidłowości zostaną wyjaśnione, ewentualnie tłumaczone były kradzieżami pracowniczymi, które miały zdarzać się przy każdej kadrze. W przedmiotowym oświadczeniu (k. 394) D. T. wskazała powodowej spółce, że w momencie składania oświadczeń o uznaniu długu nie miała świadomości, że (...) S.A. nie podejmie żadnych działań w celu wyjaśnienia zgłaszanych przez nią niespójności w przeprowadzonych inwentaryzacjach, a jedynie obarczy ją obowiązkiem spłaty w całości kwot, które zostały naliczone w wyniku tych nieprawidłowości bez jej winy; w przypadku posiadania wiedzy w momencie składania oświadczeń woli nie złożyłaby oświadczenia tej treści.

Powyższe oświadczenie jest irrelevantne dla rozstrzygnięcia w sprawie – w pierwszej kolejności dlatego, że podstawą roszczenia powoda był weksel uzupełniony zgodnie z umową i deklaracją wekslową, zatem źródłem tego roszczenia jest łączący strony stosunek obligacyjny, a nie uznanie długu przez pozwaną, tym bardziej, że oświadczenie to opiewa na niższą kwotę niż dochodzoną pozwem. Powódka wykazała za pomocą dowodów w postaci dokumentów zasadność swojego roszczenia, zaś pozwani w żaden sposób nie zdołali skutecznie dowieść, iż roszczenie to jest nieuzasadnione lub uzasadnione w niższej wysokości.

Odnosząc się natomiast merytorycznie do złożonego przez D. T. oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń o uznaniu długu, zważyć, należy, że zgodnie z art. 84 § 1 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. § 2 tego artykułu przewiduje, że można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Kodeks cywilny nie definiuje błędu, ale przez sprecyzowanie przesłanek mających znaczenie prawne określa, które błędy w potocznym znaczeniu tego słowa są uważane przez prawo za wadę oświadczenia woli w rozumieniu art. 84-86 i 88 k.c., będącą podstawą do uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia. W piśmiennictwie i orzecznictwie uważa się, że błędem jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o czynności, przy czym niezgodność może dotyczyć zarówno faktów, jak i prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 lutego 1973 r., III CRN 415/72, OSNCP 1974, nr 1, poz. 10, wyrok Sądu Najwyższego z 24 stycznia 1974 r., II CR 761/73, OSPiKA 1975, nr 11, poz. 238,

uchwała Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 1989 r., III PZP 37/89, OSNCP 1990, nr 9, poz. 108; wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2010 r., I CSK 595/2009; wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2012 r., III CSK 221/2011, OSNC-ZD 2013, nr C, poz. 55). Konsekwencją błędu jest nieważność względna czynności prawnej, co oznacza, że osoba, która złożyła oświadczenie woli pod wpływem błędu, może uchylić się od skutków tego oświadczenia w trybie art. 88 k.c., zaś do chwili złożenia takowego oświadczenia, czynność prawna jest ważna i skuteczna.

Podkreślenia wymaga, że nie każdy błąd upoważnia do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli. Relewantny prawnie jest jedynie błąd dotyczący treści czynności prawnej, jeśli jest istotny. W przypadku oświadczeń woli złożonych innej osobie (z wyjątkiem czynności nieodpłatnych), uchylenie się od skutków oświadczenia złożonego pod wpływem błędu innej osobie wymaga, aby osoba ta wiedziała o błędzie albo jeśli nie wiedziała o błędzie, mogła go z łatwością zauważyć, albo wywołała ten błąd. Oznacza to, że błąd stanowiąc musi *conditio sine qua non* (warunek konieczny) złożenia oświadczenia woli – w przypadku braku błędu, gdyby składający oświadczenie prawidłowo ocenił sytuację, oświadczenie nie zostałoby złożone.

Analizując okoliczności niniejszej sprawy, nie można było uznać, aby złożone powodowej spółce przez pozwaną D. T. w toku niniejszego postępowania oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych jej oświadczeń o uznaniu długu było skuteczne. Pozwana twierdziła bowiem, że oświadczenia te były efektem jej błędnego przekonania – wynikającego z zapewnień przedstawiciela (...) S.A. – że wszelkie nieprawidłowości ujawnione w trakcie inwentaryzacji zostaną wyjaśnione. Jednakże twierdzenie to – zarówno co do faktu, że istniały nieprawidłowości w inwentaryzacji, jak i co do faktu, że miały być one wyjaśnione – nie zostało w ogóle wykazane i nie znajduje potwierdzenia w dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy. Trzeba zwrócić uwagę, że pozwana podpisała protokoły inwentaryzacji oraz dołączone do nich wydruki zawierające szczegółowe rozliczenia stanu towarów i różnice stanów, nie zgłaszając do nich żadnych zastrzeżeń. Nie zakwestionowała też ujawnionych w wydrukach z systemu teleinformatycznego dla prowadzonych przez nią sklepów obciążeń wynikających z poprzednich inwentaryzacji oraz z rozliczeń wpłat za utargi. Co prawda postanowienie zawarte w § 3 ust. 11 umowy współpracy przewidywało obowiązek zatwierdzenia wyniku kontroli, jednakże jest w nim także mowa o „nieuzasadnionej odmowie” zatwierdzenia – pozwana mogła zatem odmówić zatwierdzenia wyników kontroli lub wnieść do protokołu swoje uwagi co do stanu towarów. W dokumentach tych nie ma jednak wzmianki o jakichkolwiek zastrzeżeniach pozwanej, czy to zgłoszonych przy końcowym rozliczeniu, czy w toku incydentalnych spisów z natury. Ponadto pozwana nie sprecyzowała, co jej zdaniem (poza ilością butelek wódki) było nieprawidłowym wynikiem inwentaryzacji, a więc jaki w jej ocenie był faktyczny stan towarów w chwili przeprowadzania inwentaryzacji. Nie ulega zaś wątpliwości, że w świetle zawartych umów współpracy to na pozwanej ciążył obowiązek zarządzania procesem zamawiania, przyjęcia do sprzedaży oraz sprzedaży towarów (§ 3 ust. 1), a więc w jej interesie leżała kontrola nad stanem tych towarów. Pozwana nie może przerzucać tego obowiązku na powodową spółkę. W tym stanie rzeczy nie sposób przyjąć, że pozwana uzależniła swoje oświadczenia o uznaniu długu od obietnicy wyjaśnienia przez powódkę nieprawidłowości zaistniałych w toku sporządzonych inwentaryzacji.

Warunkiem dopuszczalności złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu jest zachowanie ustawowego terminu wynoszącego rok od wykrycia błędu (art. 88 § 2 k.c.). Jest to termin nieprzywracalny, po upływie którego uprawnienie do złożenia oświadczenia wygasa (termin prawa materialnego). W ocenie Sądu pozwana nie wykazała, aby oświadczenie o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu złożyła z zachowaniem terminu ustawowego, a to ją obciążał dowód wykazania złożenia go terminie.

W zarzutach od nakazu zapłaty i późniejszym piśmie procesowym D. T. podniosła także brak uwzględnienia przez powódkę kwot, które miały być potrącane z jej wynagrodzenia jako spłata uznanego przez nią zadłużenia. Znowu zarzut ten nie mógł zostać przez sąd uwzględniony jako pozbawiony faktycznego uzasadnienia – pozwana nie wykazała, jakie kwoty i w jakich datach przekazała powódkę na poczet wymagalnych należności wynikających z końcowych rozliczeń prowadzonej przez pozwaną działalności na rzecz (...) S.A. Wobec nieudowodnienia tej elementarnej dla zarzutu potrącenia okoliczności, nie mógł też wystąpić skutek wzajemnego umorzenia wierzytelności, o którym mowa w art.

498 § 2 k.c. Co więcej, jak wynika ze spisu należności znajdującej się na k. 190, powódka uwzględniła częściową spłatę zadłużenia na kwotę 3.564,23 zł, do którego to faktu pozwana nie odniosła się w ogóle.

Chybione okazało się także zakwestionowanie roszczenia co do wysokości, które w ocenie pozwanej nie znalazło potwierdzenia w wystawionych notach księgowych. Jak wynika z całokształtu materiału dowodowego, w szczególności raportów końcowych (k. 113-118, 170-177) D. T. obciążona została także sumami wynikającymi z rozliczeń inwentaryzacyjnych za wcześniejsze okresy działalności, a także z rozliczeń wpłat za utargi i pogotowia kasowego, które to zostały ujęte we wspomnianym już wyżej, sporządzonym przez powoda spisie należności. Zdaniem Sądu, wobec niekwestionowania przez pozwaną co do zasady faktu istnienia zadłużenia względem powodowej spółki, a przy tym niewykazania jakimikolwiek przeciwdowodami spłaty zadłużenia choćby w części (poza stwierdzonym przez powódkę), należało uwzględnić roszczenie w całości.

W niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, iż pozwani P. P. i A. Z. poręczyli za wystawione przez pozwaną D. T. weksle. Przez udzielenie poręczenia wekslowego nawiązuje się stosunek wekslowy między poręczycielem a remitentem, a nie między poręczycielem a poręczonym (wystawcą), tych ostatnich łączy natomiast stosunek cywilnoprawny, w ramach którego dojść może do rozliczeń. Odpowiedzialność wekslowa poręczyciela wobec posiadacza weksla jest odpowiedzialnością samodzielną, a ściślej mówiąc, ma jedynie dwa rysy akcesoryjności: jeden polega na tym, że zależy ona od istnienia tylko formalnie ważnego podpisu głównego dłużnika wekslowego (którym w niniejszej sprawie jest wystawca), drugi zaś na tym, że zobowiązanie poręczyciela wekslowego zależy od istnienia zobowiązania poręczonego, granic tego zobowiązania i warunków odpowiedzialności poręczonego (którym w niniejszej sprawie także jest wystawca) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 1997 roku, w sprawie II CKN 185/97, opubl. OSNC 1997/12/201). W przedmiotowej sprawie warunki formalne poręczenia wekslowego zostały spełnione. Pozwani oznaczyli poręczenie używając słów "Poręczam za wystawcę" oraz złożyli podpisy na wekslu. Zgodnie zaś z przepisem art. 32 w związku z art. 101 prawa wekslowego poręczyciel odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył.

Z uwagi na powyższe Sąd uznał, że żądanie powódki skierowane przeciwko pozwanym P. P. i A. Z. znajduje swe prawne uzasadnienie w treści weksłu. Odpowiedzialność pozwanych jest solidarna z odpowiedzialnością wystawcy weksla na podstawie art. 47 prawa wekslowego, zgodnie z którym kto weksel wystawił, przyjął, indosował lub zań poręczył, odpowiada wobec posiadacza solidarnie.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji utrzymując w mocy nakaz zapłaty w oparciu o treść art. 496 k.p.c. (pkt I wyroku).

O przyznaniu adw. R. C. wynagrodzenia tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (pkt II wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2368) w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r. poz. 1714).

Sąd nie obciążył pozwanych kosztami sądowymi powstałymi po wniesieniu zarzutów, mając na uwadze przede wszystkim względy natury podmiotowej związane z sytuacją finansową i życiową pozwanych, które zadecydowały o wcześniejszym zwolnieniu pozwanych od kosztów sądowych w części (pkt III wyroku).